

• Кутман курак

«Кыргыз Туусу» басма сөз үйүнүн башкы редакторунун түштүк аймактар боюнча орун басары, алтымыштын кырына келип турган кесиптешибиз Төлөнбай Абдыразаков тууралуу учкай сөз айтуунун кезеги келди.

Төкөбүздүн алтымышынчы жазы

Төкөбүз 1956-жылы 1-майда Ноокат районундагы №44 жылкы заводдун Кожоке айылында жумушчунун үй-бүлөсүндө туулган. Токтогул Сатылганов атындагы орто мектепти аяктагандан кийин чарбанын куруу пехинде жумушчу, автопаркта слесарь, айдоочу болуп эмгектенген. 1980-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика факультетин ийгиликтүү аяктаган. 1980-жылдан тартып «Мугалимдер газетасы» гезитинде, «Эл агартуу», «Кыргыз» журналдарында, тармактык «Кыргыз тамекиси» гезитинде жооптуу катчылык кызматында эмгектенген. 2004-жылы «Кыргыз Туусу» гезитине бөлүм башчылык кызматка которулган. 2007-жылдан бери «Кыргыз Туусу» гезитинин башкы редакторунун түштүк аймактар боюнча орун басарыгына дайындалып, азыркы учурга чейин иштеп келе жатат.

Төкөбүздүн маңдайына журналистика тагдыр жазылган экен, бул кесиптин аркасында 36 жылдык өмүрү дөңгөлөк үстүндө өттү. Бул жылдар аралыгында кесиптешибиз өзү айткандай Кыргызстандын барбаган аймагы, көрбөгөн айылы калбады. Көл кылаасын айланып, мал кичидиктүү Нарынды, жер соорусу Таласты, Сары өзөн Чүйдү, түштүктүрө кыдырып чыккан кесиптешибиз түптүк Маанаке, жети-өгүздүк Чегекап, таластык Калча, Ноокаттык Келдибек, алайлык Насыр, алайкудук Айти, өзгөндүк Сүлжөк жайчылар, Чүй боорунда жагып өткөн айтылуу Мамыр уулу Солтобай ырчы тууралуу материалдарды таап, алар тууралуу кызыктуу макалаларды жарыялаган.

Бул эми анын макалаларынын «географиясы» деп коюлу. Анын Улуу Ата Мекендик согушка катышып, бирок документтерин

жоготуп, мамлекет тарабынан бериле турган жеңилдиктерди ала албай жүрүшкөн Раимберди Мама-тов, Исак Раимбабаев ардагерлер тууралуу макала жазып, анын натыйжасында эки ардагердин укуту калыбына келтирилген. Журналисттин Баткен коогалаңына катышкан жоокерлердин эрдигин чагылдырган макалалары да кызыктуу. Тагайдын Карачоросунун кичүү уулу Багыш кыргызга эки ханды берген. Багыштан чыккан кадимки Көкүм бий, анын уулу Теиш хандын жана тарыхта «Полот хан» деген ысым менен белгилүү болгон Кадамжайдын Охна айылынан чыккан Исхак молдо Асан уулунун урпактары тууралуу жаны табылгалар Т.Абдыразаковдун калемине таандык.

Кесиптешибиздин манасчылар тууралуу макалаларынын түрмөгү «Кыргыз Туусу» гезитинде көп жарыяланган. Анын «Кыргызга Саякбай кайтып келдиби?» деген макаласы азыркы учурда белгилүү манасчы

болуп калган жетиөгүздүк жаш манасчы Улан Исмаиловдун алгачкы тушоосун кескендиги коомчулуктун эсинен чыга элек. Алайлык манасчы Сыргак Мырзакаримов, балыкчылык манасчы Сапар Касмамбетов жөнүндө жарыяланган макалалары окурмандардын эсинде.

Кесиптешибиздин чыгармачылыгында белгилүү инсандар, эне-лер темасы да орун алган. Анын белгилүү кино актриса Сабир Кумушалиева тууралуу «Кылым жаша, Сабир!», Чынгыз Айтматовдун апасы Нагима Хамзаева тууралуу «Апам кайратуу адам эле», бул ааламдан көзү өтүп кеткен абысыны Атыргүлдүн Үмүт, Белек, Керез деген деген үч эм баласын тарбиялап чоңойтуп жаткан Тондун Темир-Канат айылындагы Ира Алымбекова тууралуу «Бейши кайда, энинин таман алдында», Кыргызстандан атасынын туугандарын издеп тапкан литвалык кыргыз кыз Рита Каулиненин тагдыры тууралуу публицистикалык макалалары окур-

мандар тарабынан жылуу кабыл алынган.

«Кыргыз Туусу» гезитине конокко келген заманыбыздын залкар жазуучусу Чынгыз Айтматов жана кытайлык белгилүү кыргыз окумуштуусу Макелек Өмүрбай менен болгон жолугушууларда кызыктуу суроолорун берип, бул маектер гезит беттеринде жарыялаган.

Муну Төкөбүздүн макалаларынын тематикасы канчалык кеңири экенин көрсөтүү үчүн учкай тизмеледик.

Эми кызматкерлик сапатына келсек, Төлөнбай Абдыразаков өз ишине жоопкерчилик менен мамиле жасаган, берген убадасында турган, калыс пикирин кесе айткан адис катары жамаатта кадыр-баркы жогору. Айтылган тапшырманы өз убагында жана так аткара турган жакшы адистар. «Кыргыз Туусу» гезитинин окурмандарын «Түз байланышка» активдүү катышуусуна көңүл бурат. Басылма тарабынан уюштурулган «жыл адамдарын тандоо» кон-

курсунда эл арасында кадыр баркы бар мыкты чыныгы мыктыларды тандоого айрыкча маани берип, гезитин кадыр-баркын көтөрүп келет.

Журналист өзү универсал болууга тийиш. Андай сапаттан Төкөбүз да куру эмес. Көп жылдык тажрыйбасы бар журналист проза жаатында да эмгектенип келет. Анын аңгемелери жана повести республикалык мезгилдүү басылмаларда жарыяланган. Ал алтымыштын кырына жакындаганда «Көк Бөрү» аттуу жыйнагын басмага ташырган. Бул чыгарма жакында окурмандардын колуна тийгени турат. Аны менен таанышкан окурмандар Төкөбүздүн көп кырдуу талантынын дагы бир өңүгүнө күбө болушмакчы.

Төлөнбай акенин ар кайсы тармактык министрликтерден, коомдук биримдерден алган грамоталары менен төш белгилерин санай берсек, өзүнчө узун тизме болуп чыкты. Бул жагынан алганда, төш белгилерин тагынып алса, маркум Брежневдин кинен кем болбостой.

Эми аягында айталы дегенибиз, кеп сыйлыкка деле эмес. Кеп, Төкөбүздүн түз жүргөн, улуу кичүүгө бирдей мамиле жасаган жумшак мүнөзүндө. Ошондон улам кайсы жерде иштебесин, жамаат арасында урмат-сыйга татып келет.

Жубайы Катича экөөсү 2 уул, 2 кызды тарбиялап өстүрүштү. Азыр неберелерди тарбиялап жатышкан кези.

Төкөбүздү алтымышты «багынтышы» менен куткастап, жетимиш, сексен жаштарды да ушундай эле жеңил «жеңишти» каалайбыз!

«Кыргыз Туусу» басма үйүнүн эмгек жамааты

• Тарых жана маданият жылы

Баласагындын 1000 жылдыгына арналган симпозиум

Кыргыз-Түрк «Манас» университетинде Түрк кеңешинин Түрк дүйнөсү университеттери ассоциациясынын колдоосу менен Жаш түркологдордун VII эл аралык симпозиуму болуп өттү.

Анын ачылышында Түркология бөлүмүнүн башчысы, доцент Бурул Сагынбаева мындай симпозиум 2007-жылдан бери өткөрүлүп, учурда эл аралык деңгээлге көтөрүлгөндүгүн, алардын ар бири улуу адамдарга, маселен улуу жазуучу Ч.Айтматовго, Түркиянын улуу лидери Мустафа Кемаль Ататүрктө, белгилүү адабиятчы, сынчы С.Жигитовго, академик Б.Орузбаевага жана учурдагы VII симпозиуму улуу ойчул Жусуп Баласагындын 1000 жылдыгына арналып өтүп жаткандыгын баса белгиледи.

Университеттин ректору, профессор Себахаттин Балжы симпозиумдун ачылышында «Тарыхыбыз, маданиятыбыз жана тилибиз бир болгондуктан, бири-бирибизди эч тоскоолдуктарсыз түшүнөбүз. Улуу тарыхка жана маданиятка ээ болгон түрк дүйнөсүнүн жаштары келечекке талпынган эмгек, илимий менен өз салымдарын кошуулары керек. Бүгүнкү күнү баарыбызга маалым болгондой, чет өлкөлүк тарыхчылар тарыхыбызды бурмалап, туура эмес маалыматтарды берүүдө. Мындайга жол бербеш үчүн эл аралык деңгээлдеги илимий изилдөөлөрдү жазып чыккан чыгаан түркологдорубуздун болуусу зарыл», - деп айтты.

Симпозиумга 100ден ашуун билдирүүлөр келип түшкөн жана алардан 52 баяндама кабыл алынган. Бул иш чарага Кыргызстандан тышкары, Түркия, Россия, Азербайжан, Өзбекстан, Казакстан, Косоводон жаш илимпоздор катышып, эки күн бою тил, адабият, тарых, социология, археология жана башка илимий тематикада баяндамаларды окушуп, кызыктуу талкуу жүрдү.

Айзаг ТАЛАСБАЕВА

Куттуу Билим

• «Кызыл китепке» кирген

Багира музейге коюлду

Өлкөбүздө өтө сейрек кездешкен жан-жаныбарлардын катарында ак карлуу тоону мекендеген илбирс да бар. Бул жаныбар дүйнөдөгү 12 мамлекетте гана кездешет. Ал эми Кыргызстандагы илбирстердин саны 4-5 жыл мурун 2000ге жетсе, азыркы тапта 300дөй гана калып, жылдан-жылга азайып барат.

Сүрөттө: Багиранын кеби

Илбирсти коргоп калуу багытында дүйнөлүк деңгээлде ар түрдүү аракеттер көрүлүп жатат. Ага ылайык, өлкөбүздө Германиянын табиятты коргоо уюмунун филиалы ачылып, анда ооруган жана браконьерлердин колунан аман калган илбирстерди дарылап, кайра табигый шартка коё берүү жагы колго алынган. Мисалга алсак, капканга түшүп бирок куткарылган төрт илбирс 2002-жылдан бери аталган мекемеде багылып келген. Тилекке каршы, алардын эң улуусу Багира аттуу илбирс өткөн жылы өлгөндүгүнө байланыштуу, анын терисин кепке кийгизип музейге коюу муктаждыгы жаралган. Бул жаатта Көкөбай Мамбеталиев атындагы орто мектептин биолог мугалими Нулан Көкөбаев менен баласы Жанат биргелешип иштешип, Багиранын катырылган кебин даярдашты. Андан тышкары, музейдеги мындай толуктоого Окметтун Нарын облусундагы ыйгарым укуктуу өкүлү Аманбай Кайыпов да чоң көмөк көрсөткөн.

Дайырбек АЙДАРБЕКОВ, Кочкор району

• Жаңы китеп

«Алтын-Чөйчөк» жерин, элин даңазалаган чыгарма

Бурмакан САТЫБАЛДИЕВА, «Кыргыз Туусу»

Аксакал журналист Рыскулбек Бобукеевдин «Тагдыр озуяпасы» даян аталыштагы повесттер, аңгемелер топтомунан турган китеп «Турар» басмасынан жарык көрдү.

Аталган жыйнак автордун экинчи китеби. Биринчи китебиндеги турмуш сабактарынан алынган эссе-аңгеме, повесттерден турган автордун калемине таандык «Мимоза», «Ак кайың» аңгемелери, «Үйдүн көркү» публицистикалык макаласы республикалык басылмалардан жарык көрүп, убагында окурмандардан өз баасын алган эле.

Р.Бобукеев жогорудагыдай аталыштагы китебин

«Сутактын» уландысы катары кароону окурманга сунуштайт. Экинчи китептин өзүгүн түзгөн «Сутак», «Бөйрөк-Кайың», «Кордолгон сүйүү» повесттери, анда жарыяланган бир катар аңгемелери элестүү, маин, жакымдуу жатык тилде сүрөттөлүшү окурмандарды кайдыгер калтырбайт.

Автордун «Алтын-Чөйчөк» жөнүндө аңыз сөз» деген эссесинде Санчы сынчы: «Бул жер сууса соолбос, куйса толбос, жемиши жерден береке берген, жердеги элдин жергеси бузулбас, оболдон акыры туурдуу сыйрылбас «Алтын-Чөйчөк» деген жер экен», - деп айтат. «Тагдыр озуяпасы» китебинде сынчы аңыздаган «Алтын-Чөйчөктүн» кайталангыс жаратылышы, кыргыз журналисти аттыкан Канаучу, «Саймалуу-Таш» тууралуу, Тайлак баатыр баштаган тарыхтын бүктөмүндө калган Торгой чечен, казалчы Бейдаба (Матыбрайым Султанбаев) жана Тогузторо эли гана билген бир катар белгилүү инсандар жөнүндө кызыктуу жазылган адабий портреттер да орун алган.

РЫСКУЛБЕК БОБУКЕЕВ ТАГДЫР ОЗУЯПАСЫ